

Vzorová řešení úkol č.5:

Teoretická a pracovní hypotéza - úkol č. 5 [1 strana]

Formulujte teoretickou hypotézu o vztahu mezi následujícími koncepty a následně pracovní hypotézu mezi indikátory těchto konceptů (Úlohu vypracujte podle své studijní kombinace - tzn. všichni vypracují jeden příklad pro sociologii a druhý podle svého druhého studijního oboru. Zvolte pro každý koncept jen 1 z mnoha možných indikátorů):

- Míra sociální kontroly v sousedství a charakter tohoto sousedství (sociologie).
- Míra stigmatizace klientů sociálního státu a charakter sociální pomoci, již se jim dostává (soc. politika).
- Třídní příslušnost a volební preference voličů (politologie).
- Charakter či obsah sdělení a způsob jeho prezentace v novinách (žurnalistika).
- Konformismus k mínění skupiny a míra v níž je skupina pro jedince referenční (psychologie).

Úkolem je např. najít indikátory pro měření míry sociální kontroly v sousedství a charakteru (typu) sousedství (nezapomínejte, že oba termíny jsou sociologickými koncepty, vyjasněte si jejich obsah konfrontací s učebnicemi a Sociologickým slovníkem). Nejprve vymezte dimenze (například v nichž se realizuje sociální kontrola a pak pro jednu z nich indikátor).

(odešlete do 16. 4.)

Pochopení a dodržování postupu tak jak je navržen v zadání úkolu, na základě kterého můžeme dospět od teoretické k pracovní hypotéze, bylo u většiny z Vás kamenem úrazu:

a) uvědomte si, o jaké koncepty/pojmy v zadání jde:

- u sociologie jde o koncept **sociální kontrola** a pojem **sousedství**
- u sociální politiky jde o pojem **stigmatizace** a koncept **sociální pomoc**
- u politologie jde o koncept **třídní příslušnost** a **volební preference**
- u žurnalistiky jde o koncept **mediální sdělení** a **prezentace sdělení**
- u psychologie jde o koncept **konformismus se skupinou** a pojem **referenční skupina**

b) **teoretické hypotézy** pak vypadají následovně:

- **Charakter sousedství ovlivňuje míru sociální kontroly v tomto sousedství.**
- **Charakter sociální pomoci ovlivňuje míru stigmatizace klientů sociálního státu.**
- **Třídní příslušnost ovlivňuje volební preference voličů.**

- **Charakter či obsah sdělení ovlivňuje způsob jeho prezentace v novinách.**
- **Konformismus jedince ke skupině ovlivňuje míra, do jaké je skupina pro jedince referenční.**

c) aby jste úkol vůbec mohli správně vyřešit, je nezbytné, aby jste si obsah uvedených konceptů/pojmů vyjasnili s **pomocí odborné literatury** dané **vědní disciplíny** (tzn. v jakých kontextech je příslušná věda používá, jakým obsahem je naplňuje, jaké dimenze u nich rozlišuje) – tato část postupu byla u většiny z Vás problematická, rezignovali jste na **odbornou konceptualizaci termínů** a proto jste je nemohli ani adekvátně rozpracovat do **dimenzí** a k dimenzím pak určit vhodné **indikátory**

Příklad jak od teoretické hypotézy „Třídní příslušnost ovlivňuje volební preference voličů“ dospět k hypotéze pracovní:

- zajímají nás koncepty „**třídní příslušnost**“ a „**volební preference**“ – na základě studia odborné literatury zjistíme **dimenze** těchto konceptů:

třídní příslušnost:

dimenze:

- vyšší třída
- střední třída
- nižší třída

indikátory:

- výše socioekonomického statusu (výše dosaženého vzdělání, výše příjmu, profesní zařazení)
- výše prestiže
- výše moci

volební preference:

dimenze:

- levice
- pravice

indikátory:

- volba jednotlivých politických stran, které přiřazujeme k určitému levicově/pravicově orientovanému politickému spektru (např. ODS – pravice/ČSSD – levice)

Pracovní hypotéza: „Lidé s nižším vzděláním budou častěji volit ČSSD.“

Protože pochopení a dodržování schématu empirického výzkumu je pro sociologickou praxi jedním z nejdůležitějších, prosím následující studenty, s jejichž řešením úkolu nejsem dostatečně spokojena (i když se většinou nedají označit za zcela nesprávná), aby se na základě uvedeného postupu pokusili své úkoly přepracovat:

Řešení z Vašich řad:

Politologie:

- ▶ volební preference voličů
- ▶ třídní příslušnost

teoretická hypotéza : U příslušníků dělnické třídy a lidí s nižším socioekonomickým postavením je větší pravděpodobnost, že jejich volební preference budou tíhnout k levé části politického spektra, zatímco u vlastníků kapitálových prostředků a voličů s vyšším socioekonomickým postavením tomu bude naopak.

☞ **indikátor** - hrubý měsíční příjem

pracovní hypotéza : Čím vyšší je hrubý měsíční příjem voliče, tím větší je pravděpodobnost, že bude volit některou z pravicových politických stran a naopak.

Sociologie:

- ▶ míra sociální kontroly v sousedství
- ▶ charakter sousedství

teoretická hypotéza : Čím anonymnější je charakter určitého sousedství, tím menší je míra sociální kontroly v tomto sousedství a naopak s důvěrností charakteru určitého sousedství bude stoupat i míra sociální kontroly.

☞ **indikátor** - znalost sousedů celým jménem

pracovní hypotéza : Čím méně sousedů známe celým jménem, tím méně často uskutečňujeme přímý sociální kontakt s nimi a naopak.

V dalším příkladě byla kvalitní práce s literaturou, bohužel chyběl indikátor:

1. *Míra sociální kontroly v sousedství a charakter tohoto sousedství.*

Sousedství = soubor osob, které na základě trvalejšího bydlení v v těsné blízkosti udržují specifický druh sociální interakce a vzájemných vztahů. Jednou z funkcí sousedství je sociální kontrola (= neformální dohled nad dodržováním norem sousedského i obecně společenského chování; konfrontace chování jedince nebo skupiny s kolektivně sdílenými normami a hodnotami)

Teoretická hypotéza

Čím vyšší je hustota sociálních kontaktů mezi sousedy, tím větší je sociální kontrola v sousedství.

Pracovní hypotéza

Ve městech je větší anonymita a tím i menší sociální kontrola než na venkově.

Politologie (chybí indikátor, ale pěkně zdůvodněný argument)

Koncept: třídní příslušnost a volební preference voličů

Teoretická hypotéza: Ekonomická situace příslušníků sociálních tříd má vliv na jejich volební preference;

Tyto závisí na tom, zda jim daná strana, která zaujímá určitou pozici na pravolevém spektru nabízí nějaké ekonomické resp. sociální zvýhodnění.

Pracovní hypotéza: Pravicové strany podporují nižší zdanění a slabší systém sociální podpory než strany levicové, což vyhovuje lidem s vyššími příjmy. Naproti tomu strany levicové preferují silnou sociální politiku státu, který se tak má za úkol postarat o sociálně slabší občany, na úkor vyššího zdanění a tedy většího

dopadu na občany majetné. Tedy - čím je ekonomická situace sociální třídy horší, tím pravděpodobněji bude volit levicové strany.

V dalším příkladě velmi pěkné definice, avšak nepřehledně členěno a nezozlišení teoretické a pracovní hypotézy:

Míra sociální kontroly v susedství a charakter tohoto susedství:

Koncept sociální kontroly můžeme definovat jako souhrnný termín označující všechny mechanismy, které mají zajišťovat řád a stabilitu ve společnosti. Koncept susedství potom definujeme jako vztahy obyvatel určitého územního celku. O vztahy mezi těmito dvěma koncepty bychom mohli říci, že míra sociální kontroly je nepřímo úměrná počtu obyvatel žijících v susedství, poněvadž uvažujeme-li například o velkoměstě, konkrétně třeba o jednom bloku ulic nebo ještě lépe o panelákovém sídlišti, tedy typu susedství s velkou hustotou osídlení, pak se dá předpokládat, že míra sociální kontroly bude nižší než například v nějaké malé vsi. Indikátorem sociální kontroly by mohl být počet krádeží. Porovnávali bychom tento počet právě v jednotlivých typech susedství. Vypočítávali bychom, jaká je pravděpodobnost, že člověk bude okraden. Srovnáním výsledku této pravděpodobnosti v jednotlivých typech susedství bychom mohli určit míru sociální kontroly v susedství.

Konformismus k mínění skupiny a míra v níž je skupina pro jedince referenční.

Konformismus je sklon přizpůsobovat se názorům, postojům a způsobům chování ve skupině. Skupina je pro jedince referenční, pokud se jedinec ztotožňuje s jejími normami a chce ke skupině patřit. Vztah těchto konceptů je přímo úměrný. Čím je jedinec s názory skupiny konformnější, tím více je pro něj skupina referenční. Jedním z indikátorů by mohlo být vyjádření názoru na nějaký problém. Zkoumali bychom souhlas či

nesouhlas u dvou skupin jedinců: u těch, kteří se s normami skupiny ztotožňují, a u těch, pro něž skupina není referenční. Odpovědi první skupiny by se měly shodovat s názory referenční skupiny, u druhé naopak. Hypotéza by tímto byla potvrzena.

Míra sociální kontroly v sousedství a charakter tohoto sousedství (sociologie)

Teoretická hypotéza:

V sídlech do 1000 obyvatel je vyšší míra sociální kontroly než v sídlech větších.

Pracovní hypotéza mezi indikátory těchto konceptů:

V sídlech do 1000 obyvatel má více rodiných domů a bytů než v sídlech větších závěsy, nebo žaluzie z důvodu zachování soukromí.

Konformismus k mínění skupiny a míra v níž je skupina pro jedince referenční (psychologie)

Teoretická hypotéza:

Míra konformismu k mínění skupiny jedince je přímo úměrná míře, v níž je skupina pro jedince referenční.

Pracovní hypotéza mezi indikátory těchto konceptů:

Jedinec pro něhož je skupina silně referenční přijímá politické názory skupiny před volbami rychleji, než jedinec, pro něž skupina není referenční.

Teoretická hypotéza č. 1

Míra sociální kontroly v sousedství závisí na uzavřenosti komunity.

Indikátorem míry sociální kontroly je např. počet kriminálních činů v sousedství.

Indikátorem charakteru sousedství je počet sousedy společně pořádaných sešlostí.

Pracovní hypotéza č. 1

Počet kriminálních činů v rámci sousedství souvisí s počtem sousedy společně pořádaných sešlostí.

Teoretická hypotéza č. 2

Konformismus k mínění skupiny je ve spojitosti s mírou, v níž je skupina pro jedince referenční.

Indikátorem míry konformismu k mínění skupiny je např. je počet jedincem vznesených námitek proti jednání skupiny.

Indikátorem míry, v níž je skupina pro jedince referenční je např. počet shod na prvních pěti pozicích hodnotového žebříčku skupiny i jedince.

Pracovní hypotéza č. 2

Počet námitek jedince k jednání skupiny je závislý na počtu shod v pěti základních pozicích hodnotového žebříčku skupiny i jedince.

Míra sociální kontroly v sousedství a charakter tohoto sousedství.

-
- Charakter či obsah sdělení a způsob jeho prezentace v novinách (žurnalistika).

teoretická hypotéza

Čím více směřuje charakter sdělení k publicistice, tím je rozsah prezentovaného sdělení větší.

pracovní hypotéza

Čím vyšší je ve sdělení poměr subjektivních informací vůči informacím objektivním, tím větším množstvím slov je sdělení prezentováno.

indikátor charakteru sdělení - poměr užitých objektivních a subjektivních informací.

indikátor způsobu prezentace v novinách - množství slov, jimiž je sdělení publikováno.

Třídní příslušnost a volební preference voličů

Teoretická hypotéza:

Třídní příslušnost a volební preference voličů spolu velice úzce souvisí. Socioekonomická úroveň má velký vliv na to, jakou stranu jedinec volí.

Pracovní hypotéza:

Pokud někdo patří k vyšší třídě, většinou volí pravicové strany – slibují nižší daně, určitá zvýhodnění pro bohaté..... Naproti tomu nižší třída většinou volí levicové strany, které slibují sociální citění státu, velké sociální dávky potřebným, podporu v nezaměstnanosti....?

Třídní příslušnost: dimenze – vzdělání – ovlivňuje vzdělání třídní příslušnost,
- původ – z jaké vrstvy obyvatel jedinec pochází, je schopen tuto skutečnost změnit.....

Volební preference voličů: dimenze – třídní příslušnost – do jaké třídy jedinec patří, kolik vydělává, ...

důchodce.....
- status – je student, nezaměstnaný, podnikatel,

- výchova – vliv rodičů, náboženského přesvědčení, v jakém prostředí jedinec vyrůstá....

- konání – je jedinec členem nějaké strany, aktivně podporuje stranu, kterou volí, účastní se na volebních mítinků strany,.....

Čím větší zpravodajskou hodnotu obsah sdělení má, tím větší důraz při prezentaci na ně bude v novinách kladen.

Čím intenzivnější společenský dopad zpráva má, tím větší prostor v novinách získá.

- zpravodajskou hodnotu můžeme posuzovat podle několika jiných kriterií :
 - o týká se zpráva elitního státu - velmoci
 - o aktuálnost dané zprávy
 - o možnost návaznosti na další předešlé zprávy, či očekávání pokračování

 - prezentace zprávy v novinách může mít různé podoby
 - o rozsah článku
 - o žánr použitý při prezentaci
 - o spojeno s fotografickou přílohou
 - o spojeno s dalšími komentáři atp.
-